

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 521/2017 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen koulukuvausten korkeista kustannuksista lapsiperheille ja lasten arjessa tapahtuvan markkinoinnin hillitsemisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Satu Taavitsaisen /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 521/2017 vp:

Mihin toimiin ministeri aikoo ryhtyä päiväkotij- ja koulukuvien hintojen alentamiseksi ja miljoonabisneksen suitsemiseksi,

miten ministeri aikoo turvata lapsen aseman kuluttajana ja hillitä erilaista markkinointia lasten ja nuorten arjen ympäristöissä, päiväkodeissa ja kouluissa ja

miten ministeri aikoo puuttua eriarvoistumiskehitykseen, joka alkaa jo päiväkodista ja peruskoulusta lähtien?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Opetustoimen lainsäädäntö ei velvoita opetuksen tai koulutuksen järjestäjää kuvausten järjestämiseen. Kuvaukset ovat vuosikymmenten aikana vakiintuneet vuosittaiseksi toiminnaksi päiväkodeissa, kouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa. Opetushallitus laati vuonna 2011 suosituksen koulukuvausten järjestämisestä yhteistyössä Suomen Kuntaliitto ry:n, Suomen Rehtorit ry:n ja Suomen Vanhempainliitto ry:n kanssa. Suosituksen tavoitteena on lisätä kuvauksiin liittyvien menettelyiden avoimuutta, vakiinnuttaa hyviä käytäntöjä sekä varmistaa, että huoltajat voivat ostaa laadukkaita ja kohtuuhintaisia koulukuvia. Suosituksessa ohjeistetaan opetuksen järjestäjiä hyvistä periaatteista ja käytännöistä koulukuvauksien tilaamisesta ja niiden järjestämisestä.

Suosituksen mukaan sopijaosapuolena kuvaamon kanssa tulee olla koulutuksen tai opetuksen järjestäjän toimeksiannosta koulu tai muu oikeustoimikelpoinen, koulun ulkopuolinen toimija, esimerkiksi rekisteröitynyt vanhempainyhdistys. Oppilaiden huoltajia tai heidän laillisia edustajiaan on kuultava ennen kuin sopimuksen tekotavasta päätetään.

Koska opetuksen tai koulutuksen järjestäjä ei kustanna kuvia, ei kyseessä ole julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) mukainen julkinen hankinta. Opetushallitus kuitenkin suosittelee, että kuvaamojen tasapuolisen kohtelun sekä hankinnan laadun ja edullisuuden varmistamiseksi kuvahankinnan tekemistä varten julkaistaan avoin tarjouspyyntö, jolloin tarjouksen jättäminen on mahdollista kaikille halukkaille kuvaamoille, tai tarjouksia

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 521/2017 vp

pyydetään kahdelta tai useammalta kuvaamolta. Tällä pyritään myös siihen, että koulukuvien hinnat pysyisivät kohtuullisina.

Opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa, että päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa järjestettävät kuvaukset tulee toteuttaa siten, että kuvauksiin osallistumisesta tai osallistumatta jättämisestä ei aiheudu leimautumista tai muita haitallisia seurauksia ja kuvauksiin osallistuminen tulee olla aidosti vapaaehtoista. Lainsäädännön mukaan varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjällä on ensisijainen vastuu lasten ja oppilaiden oikeusturvan toteutumisesta.

Opetussuunnitelmien perusteet esi- ja perusopetukseen sekä lukiokoulutukseen ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet uudistettiin vuosina 2014–2016. Kaikissa uusissa perusteasiakirjoissa yhdeksi aihekokonaisuudeksi tai arvoperustaksi on asetettu kestävän elämäntavan periaatteet. Varhaiskasvatuksessa tunnistetaan ja noudatetaan kestävän elämäntavan periaatteita niin, että sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen ulottuvuus huomioidaan. Perusopetuksen opetussuunnitelmien 2014 yhtenä keskeisenä arvoperustana on kestävän elämäntavan välttämättömyys. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin.

Suomen perustuslain (731/1999) 16 § takaa jokaiselle oikeuden maksuttomaan perusopetukseen, joka taataan yksilölle kuuluvana subjektiivisena oikeutena. Perusopetuksen maksuttomuus merkitsee sitä, että opetusta on voitava saada ilman oppilaalle aiheutuvia kustannuksia. Taloudellisesta asemasta riippumatta kaikilla lapsilla on oikeus perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettuun opetukseen. Lisäksi julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.

Toisen asteen kustannusten osalta opetushallitukselle on annettu toimeksi toteuttaa selvitys opiskelijoille ja heidän perheilleen aiheutuvista kustannuksista. Lisäksi selvityksessä arvioidaan sellaisten opiskelijoiden määrä, joille toisen asteen koulutuksesta kustannukset ovat muodostuneet tai voivat muodostua kouluttautumisen esteiksi. Selvityksessä käydään myös läpi tukijärjestelmät, joiden kautta opiskelijan on tällä hetkellä mahdollista saada tukea, jos koulutuksesta aiheutuvat kustannukset ovat vaarassa muodostua kouluttautumisen esteeksi.

Selvityksen pohjalta arvioidaan tarve mahdollisille uusille toimille sen varmistamiseksi, että mahdollisuuksien tasa-arvo koulutuksessa toteutuu, eikä kenenkään kouluttautuminen jää kiinni koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista. Asia on mitä tärkein.

Helsingissä 11.12.2017

Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen